

Навчальна програма «Мнемічні таємниці» для 1-4 класу (курс за вибором)

Засвоєння складної інформації в початковій освіті є актуальним питанням на сьогоднішній день. Вивчення та запам'ятовування правил, словникових слів, звуко-буквенного аналізу, слів іншомовного походження, різноманітної текстової та абстрактної інформації безпосередньо лягає на плечі в першу чергу дітей та їх батьків. Для полегшення даного навчання, для допомоги вчителям, дітям та їх батьків, пропонується технологія освітньої мнемотехніки, а саме дана навчальна програма та її методичне забезпечення. Також пропонується науковий та методичний супровід від розробників програми.

Навчальну програму курсу за вибором «Мнемічні таємниці» розроблено відповідно до Держаного стандарту початкової освіти (2018 р.), Типової освітньої програми для закладів загальної середньої освіти, та Типової освітньої програми початкової освіти, для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти.

Навчальну програму «Мнемічні таємниці» для 1-4 класів створено на основі навчально-методичного посібника "Освітня мнемотехніка". Програма має гриф МОН України схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист ІМЗО від 03.07.2020 р. №22.1/12-Г-497) для полегшення всіх традиційних форм навчання.

Метою програми є формування і розвиток в учнів молодшого шкільного віку умінь і навичок ефективно засвоювати складний для сприймання програмний матеріал через опанування технології мнемотехніки завдяки робочим зошитам "МНЕМОЗНАЙКО" та Методичного коментаря до нього.

Вже створені Робочий зошит "МНЕМОЗНАЙКО-1" та Методичний коментар до нього. В процесі створення Робочий зошит "МНЕМОЗНАЙКО-2", до кінця 2020-2021 навчального року планується створення зошитів та коментарів для 3-го та 4-го класів.

Рекомендується для: вчителів початкових класів, як інструмент для засвоєння складних програмових тем, вчителів, які ведуть гурткову роботу, логопедів, репетиторів та батьків.

Фрагменти програми

Навчальна програма курсу за вибором «Мнемічні таємниці» для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти¹

Автори програми:

Ченурний Г.А. – освітній технолог, педагог, психолог, бізнес-тренер, президент Всеукраїнської асоціації розвитку творчої особистості «ВАРТО», голова організації Міжнародного фестивалю освітніх технологій «Перспектива».

Стародубівська К.В. – заступник директора комунальної установи «Одеський методичний центр освітніх ініціатив», вчитель початкових класів вищої кваліфікаційної категорії, «Старший учитель», аспірантка Інституту українського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського, освітній технолог Всеукраїнської асоціації розвитку творчої особистості «ВАРТО»

Зміст

1. Пояснювальна записка.
2. Результати навчання й ориєнтований зміст навчання.
3. Календарно-тематичне планування.
4. Силоскоп використаних джерел.

Орієнтовний зміст та результати навчання

1 клас

Орієнтовний зміст навчання	Очікувані результати навчання
I. Мнемотехніка та її секрети (9 годин)	
учень / учениця: <i>знає</i> уявлення про історію мнемотехніки, про основні принципи засвоєння складної інформації; <i>знає</i> геометричні фігури, наводить їх аналогії; <i>розрізняє</i> види аналогій та застосовує прийом «Аналогія»; <i>створює</i> асоціативні історії за допомогою прийомів «Послідовні асоціації» та «Небилиця»; <i>знає і називає</i> спосіб створення змістовних історій за допомогою прийомів «Синтез», «Небилиця» та «Комікс»; <i>знає уявлення</i> про історію письма, <i>відтворює</i> інформацію за допомогою прийомів «Піктограма» та «Стенографіст»; <i>самостійно шифрує</i> інформацію за допомогою прийомів «Цифрові та буквені піктограми» та «Стенографіст»; <i>застосовує</i> скоромовки та вірші за допомогою прийомів освітньої мнемотехніки; <i>розуміє</i> спосіб запам'ятовування чисел за допомогою прийому «Цифробраз»; <i>автовискріє</i> секрети для ефективного запам'ятовування будь-якої складної інформації; <i>політимує</i> мнемічні здібності;	Тасмична мнемотехніка. Секрети геометричних фігур. Асоціація – секрет запам'ятання. Як запам'ятати групу слів. Нові тасмичні шифрування. Цифрові та буквені піктограми. Секрет вивчення віршів та скоромовок. Цікаві цифробрази. Тасмичні суперпам'яті.
II. Цікаво про важливе (9 годин)	
учень / учениця: <i>знає</i> екстрені телефонні номери, телефонні номери батьків та родичів; <i>відтворює</i> визначення «Природа, повітря, вода, ґрунт» та <i>розуміє</i> правила поведінки в природі; <i>знає і дотримується</i> правил поведінки та культури поведінки в школі; <i>свідомо вибирає</i> місце і предмети гри чи заняття.	Важливі телефони. Цікаво про природу. Правила поведінки в природі. Культура поведінки в школі. Важливо про ігри.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ курсу за вибором «Мнемічні таємниці» (34 год.) 1 клас

№ уроку	Зміст навчального матеріалу	Дата	Примітка
Тема №1. Мнемотехніка та її секрети			
1.	Тасмична мнемотехніка.		
2.	Секрети геометричних фігур.		
3.	Асоціація - секрет запам'ятання.		
4.	Як запам'ятати групу слів.		
5.	Тасмичні шифрування.		
6.	Цифрові та буквені піктограми.		
7.	Секрет вивчення віршів та скоромовок.		
8.	Цікаві цифробрази.		
9.	Тасмичні суперпам'яті.		
Тема №2. Цікаво про важливе			
10.	Важливі телефони.		
11.	Цікаво про природу.		
12.	Правила поведінки в природі.		
13.	Культура поведінки в школі.		
14.	Важливо про ігри.		
15.	Предмет (об'єкт) та його ознаки.		
16.	Тасмичні кольорів.		
17.	Цікаво про календар.		
18.	Секрети місяців.		
Тема №3. Тасмичні математики			
19.	Додавання і віднімання.		
20.	Математична задача та її частини.		
21.	Точка, лінії, ознаки.		
22.	Кути та їх види.		
23.	Одиниці маси та місткості.		
Тема №4. Мовні тасмичні			
24.	Секрети мови.		
25.	Тасмичні звуків.		
26.	Секрети істот та неістот.		
27.	Секрети буквсполучень ДЖ		
28.	Секрети буквсполучень ДЗ.		
29.	Секрет словникових слів з буквою Г.		
Тема №5. Моя країна - Україна			
30.	Державні символи України.		
31.	Рослини – символи України.		
32.	Країни – сусіди України.		
33.	Усна народна творчість: казки.		
34.	Перевіряю свої досягнення за рік. Тестування.		

¹ Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист ІМЗО від 03.07.2020 р. №22.1/12-Г-497) для полегшення всіх традиційних форм навчання.

Робочий зошит «Мнемознайко-2» та Методичний коментар до робочого зошита «Мнемознайко-2»

Робочий зошит «Мнемознайко-2» для учнів 2 класу закладів загальної середньої освіти, (автори: Чепурний Г. А, Лайтан О.П., Стародубцева К. В., Онищук Л. М.) та Методичний коментар до робочого зошита «Мнемознайко-2» є складниками навчально-методичного комплексу, що створений за програмою «Мнемонічні таємниці». Дані розробки мають гриф МОН схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист ІМЗО від 24.07.2020 р. №22.1/12-Г-662). Посилання на сай МОН України Варіативна складова пункт 137.

Навчання за даними методичними розробками, що побудовано на принципах технології освітньої мнемотехніки, сприятиме розвитку асоціативного й образно-логічного мислення та формуванню навичок самонавчання. Пропонована методика допоможе дітям при індивідуальній або груповій формі роботи ознайомитися та легко засвоїти ключові теми програмного матеріалу першого класу, шляхом впровадження різноманітних ігор та творчих завдань.

Фрагменти Робочого зошита

ЗМІСТ

Тема 1.	Мнемотехніка та її секрети	6
Урок 1.	Таємнича мнемотехніка	7
Урок 2.	Аналогії – секрети запам'ятовування	11
Урок 3.	Таємниці суперпам'яті	16
Урок 4.	Нові таємниці шифрування	19
Урок 5.	Таємниці піктографії	22
Урок 6.	Секретні номери	25
Тема 2.	Цікаво про важливе	30
Уроки 7-8.	Секрети спілкування: правила поведінки в школі та на уроках	31
Урок 9.	Шкідливі спілкування	35
Урок 10.	Секрети корисного спілкування	38
Урок 11.	Поведінка при небезпеці	41
Урок 12.	Правила безпечної поведінки вдома	43
Тема 3.	Математичні таємниці	46
Урок 13.	Цифрообрази	47
Урок 14.	Секрети арифметики	52
Урок 15.	Таємниці таблиці множення	55
Уроки 16-17.	Секрети вимірювання часу	58
Урок 18.	Які бувають годинники	60
Тема 4.	Мовні таємниці	64
Уроки 19-20.	Мова і мовлення (усне та писемне мовлення)	65
Уроки 21-23.	Наголос	69
Уроки 24-25.	Буквосполучення «Ю» та «ЙО»	75
Урок 26.	Апостроф	78
Уроки 27-28.	Словникові слова	80
Урок 29.	Правила написання великої букви	84

4 Мнемознайко – 2. Робочий зошит з освітньої мнемотехніки. 2 клас. © Чепурний Г.А., Лайтан О.П., Стародубцева К.В., Онищук Л.М.

Завдання 3.

Перейди за посиланням к'юар-коду. Розглянь фото хмаринок, знайди аналогії тварин чи людей та запиши їх у відповідні комірки.

№	Аналогія до фото	№	Аналогія до фото
1		8	
2		9	
3		10	
4		11	
5		12	
6		13	
7		14	

Завдання 4. Згадай, які бувають аналогії. З'єднай стрілками предмети, які належать до певних аналогій.

Завдання 5. Прочитай слова, знайди аналогії за формою, по-одній слово з малюнком.

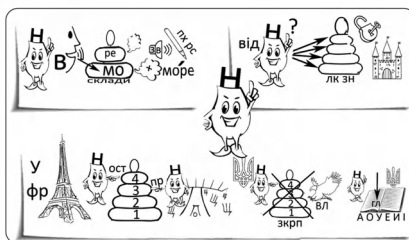
- Веселка
- Серце
- Їжак
- Крокодил
- Метелик
- Град
- Бумеранг
- Камінці
- Диван
- Сірники

Наголос – це вимова одного зі складів слова з більшою силою голосу. Позначається наголос похилою рисочкою (') над даним **голосним** звуком, наприклад: міре.

Від зміни наголосу може змінюватися **лексичне** значення слова, наприклад: замо́к – замо́к.

Цікаво, що у французькій мові наголос завжди падає на останній склад слова, у польській мові – на передостанній. В українській мові наголос не закріплений за певним складом і тому називається **вільним (рухомим)**. У всіх словах української мови наголос падає тільки на **голосний** звук.

Завдання 3. Познайомся з текстом «Секрети наголосу» та заповни таблицю:

Голосний звук у складі, на який падає **наголос**, називається **наголосним**. Голосний звук у ненаголосеному складі називається **ненаголосним**.

Якщо при зміні форми слова наголос не переміщується на інші склади, такий наголос називається **постійний (усталений)**. Наприклад: фабрика, фабрика, фабрика.

Якщо наголос у словах переміщується, такий наголос називається **рухомий**, наприклад: поле – поля, хата – хатина, чорний – чорніший, писати – пишуть.

10 свят України, які завжди є вихідними днями:

№	Подія	Дата
1	Новий рік	1 січня
2	Різдво Христове	7 січня (православне), 25 грудня (католицьке)
3	Міжнародний жіночий день	8 березня
4	Великдень (Пасха)	Квітень чи травень
5	День міжнародної солідарності трудящих	1 травня
6	Дні пам'яті та примирення	8-9 травня
7	Трійця (Зелені свята)	Травень чи червень
8	День Конституції України	28 червня
9	День Незалежності України	24 серпня
10	День захисників України (Покрова)	14 жовтня

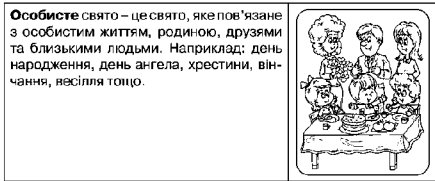
Завдання 4. Після того, як ти зможеш легко розшифрувати назви державних або офіційних свят по піктограмах, розкажи про них по пам'яті та назви їх відповідно до місяця.

Завдання 5. Познайомся з поняттям народні та особисті свята, знайди їх аналогії у піктограмах.

Народні свята – це свята, які пов'язані з календарно-обрядовим або суспільним життям народу. Наприклад: традиційні календарні (вапа Купала тощо) або великі релігійні свята (Різдво, Великдень тощо)

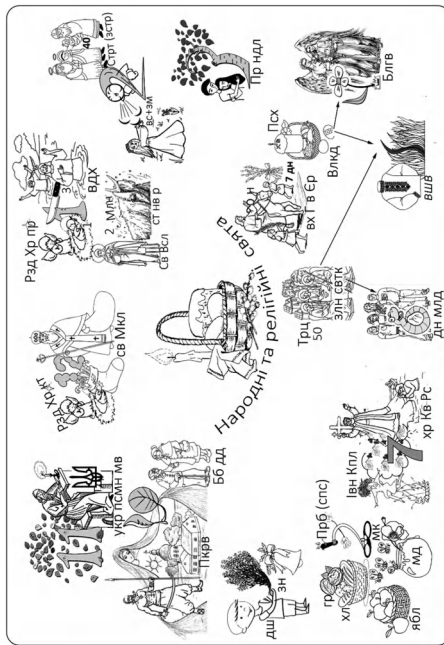

Особисте свято – це свято, яке пов'язане з особистим життям, родиною, друзями та близькими людьми. Наприклад: день народження, день ангела, христини, вінчання, весілля тощо.

Завдання 6. Pozнайомся з народними та релігійними святами України, знайди їх піктограми у малюнку, згадай та назви, які з них є державними.

№	Свято	Дата
1	Різдва Христового	7 січня (православне), 25 грудня (католицьке)
2	Святого Василя (Старий Новий рік)	14 січня
3	Водохрещення	19 січня
4	Стрітення	Лютий, за 40 днів до Великодня
5	Вихід Господній в Єрусалим (Вербна неділя)	За 7 днів до Великодня
6	Великдень (Пасха)	Квітень чи травень
7	Прощена неділя	14 березня (перехідне)
8	Благоушанне	7 квітня
9	День вишивавки	20 травня
10	Трійця (Зелені свята)	Травень чи червень
11	Всесвітній день захисту дітей	1 червня
12	Івана Купала	7 липня
13	День урочиння Київської Русі	28 липня
14	Преображення (Спас)	Серпень 1-14, 2-19, 3-29
15	День знань	1 вересня
16	Всукраїнський день дошкілля	26 вересня
17	Покрова	14 жовтня
18	День бабусь та дітусів	28 жовтня
19	День української писемності та мови	9 листопада
20	Свято о Миколай	19 грудня

Урок 35. Перевіряю свої досягнення за рік. Підсумкове тестування.

ТЕМА 1. «МНЕМОТЕХНІКА ТА ЇЇ СЕКРЕТИ»

- Мнемотехніка** – це мистецтво та здатність ...
  - легко запам'ятовувати
  - швидко читати
  - логічно мислити
- Пам'ять** –
  - це здатність накопичувати, зберігати та відтворювати інформацію
  - це здатність забувати інформацію
  - це здатність ділитися та розповсюджувати інформацію
- Секрет мнемотехніки** в ...
  - умінні малювати
  - умінні ліпити
  - умінні знаходити аналогії
- Аналогія** – це ...
  - подібність, схожість, відповідність
  - відмінність
  - протилежність
- Піктограмами можна зашифрувати...**
  - танець
  - вірш
  - мелодію
- Ластівка, черевички, літак** – це «Цифрообраз» -
  - 8
  - 2
  - 5

Фрагменти Методичного коментаря

Геннадій ЧЕПУРНИЙ, Олена ЛАЙТАН, Катерина СТАРОДУБЦЕВА, Лариса ОНИЩУК

МНЕМОЗНАЙКО
2
Методичний коментар до робочого зошиту для 2-класу

Проблеми школярів у навчанні

Мислення: Не встиг вирішити, Не зміг вирішити, Не розумію, чому так.

Увага: Знаю правило, але не застосовую, Независимо пропустив.

Пам'ять: Втомився і більше не можу, Важко вивчити, Вже забув, Не можу згадати.

З усіма перерахованими проблемами школярі зустрічаються, коли читають або слухають, пишуть або говорять. Але вихід є. Пам'ять, увага, мислення і увага – це інтелектуальні здібності. Якщо продуктивно тренуватися за технологією мнемотехніки, то незабаром засвоювати навчальний матеріал буде зрозуміліше і швидше, а навчання стане легше, цікавіше та ефективніше.

Серія «Як навчитися легко вчитися»

Автори: Геннадій Чепурний, Олена Лайтан

Методичний коментар до робочого зошиту для 1 класу «Мнемознайка-1»

Даний методичний коментар розроблено до робочого зошиту «Мнемознайка-1» для учнів 1 класу закладів загальної середньої освіти та є складником навчально-методичного комплекту, що створений за програмою «Мнемонічні таємниці» (автори: Г. Чепурний, К. Стародубцева).

Дані матеріали розроблено на основі навчально-методичного посібника «Освітня мнемотехніка». Саме навчання, що побудовано на принципах технології мнемотехніки, сприятиме розвитку асоціативного й образно-логічного мислення та формуванню навичок самонавчання. Запропонована методика допоможе дітям при індивідуальній або груповій формі роботи ознайомитися та легко засвоїти ключові теми програмного матеріалу першого класу, шляхом впровадження різноманітних ігор та творчих завдань.

1 Складено для використання у загальноосвітній навчальній закладі комісією з педагогів та методик спеціального навчання Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України. Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 03.07.2020 № 22.1/2-Г-497.
2 Назовано методичний посібник: Освітня мнемотехніка / Г. А. Черній, О. П. Лайтан. – Тернопіль: Мандрівець, 2020. Складено для використання у загальноосвітній навчальній закладі (лист 8 від 27.05.2020 р. №12.1/2-Г-310). 3-тє видання, оновлене з змінами по доповненнями.

ТЕМА 1. МНЕМОТЕХНІКА ТА ЇЇ СЕКРЕТИ

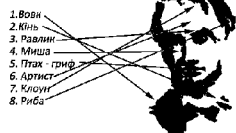
Очікувані результати після знайомства та вивчення даної теми учні знатимуть:

- ✓ поняття «мнемотехніка», «пам'ять», «цифрообрази», «знання», «інформація», «освіта»;
- ✓ поняття «аналогія», типи аналогій;
- ✓ алгоритм ефективного запам'ятовування інформації;
- ✓ поняття «люзія» та її вплив на сприйняття реальності;
- ✓ алгоритм значення віршів;
- ✓ переваги поведінки на уроці;
- ✓ геометричні фігури та їх аналогії;
- ✓ методи і прийоми мнемотехніки.

Методологія/прийоми: «Синтез», «Аналогія», «Піктограми», «Цифрові піктограми», «Буквені піктограми», «Фонетична асоціація», «Опорний план-конспект», «Кольоровий акцент», «Нумерація».

До уроку 1. Таємнича мнемотехніка

Мета: повторити поняття «мнемотехніка», «пам'ять», «цифрообрази», виконати творчі та інтелектуальні завдання; ознайомити з поняттями «знання», «інформація», «освіта».

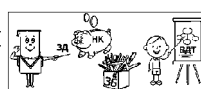

До завдання 1.

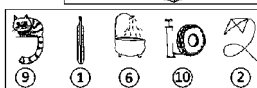

До завдання 2. Мнемотехніка (від слова Мнемозіна – богиня пам'яті) – це мистецтво та здатність легко запам'ятовувати.

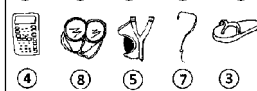
До завдання 3. Пам'ять – це здатність накопичувати, зберігати та відтворювати інформацію.

До завдання 4.

До завдання 5. Під час виконання завдання розмальовувати лише цифрообрази.

1. Ластівка – маса 18 г.
Аналогія та підказки: гліночка – 1, два листочки 8, г грам.

Історія: Ластівка несла у дзьобчику гліночку з двома листочками.

2. Білка – маса 330 г.
Аналогія та підказки: дві маленькі білочки – 33, м'ячик – 0, г – грам.

Історія: Білка мала білочки дві маленькі білочки гралися м'ячем.

3. Заєць – маса 3 кг. Аналогія та підказки: дорога – 3, кг – кілограм.
Історія: Заєць задумався, на яку цифру схожа доріжка?

4. Шка – маса 16 кг. Аналогія та підказки: мотузка – 1, мішок – 6, кг – кілограм.
Історія: Шка за мотузку тягнула мішок.

5. Дикий кабан – маса 500 кг = 5 центнерів. Аналогія та підказки: корабель – 5, штурвал – 0, рипівий круг – 0, кг – кілограм.
Історія: Кабан любить кататися на кораблі та керувати ним за допомогою штурвала. Про всяк випадок, до корабля був прикріплений рятівний круг.

6. Слон – 5 тонн (50 центнерів). Аналогія та підказки: яблуко – 5, т – тонна.
Історія: Слон любить їсти яблука.

Шановні колеги та батьки!

Щиро надіємось що дані розробки стануть справжніми цікавими помічниками вашим дітям та учням, допоможуть зробити нудне та складне засвоєння – цікавим та легким, що необхідно для психічного та фізичного здоров'я як і вам, так і вашим учням чи дітям.

Щиро надіємось на співпрацю!

